

Underlag till regeringens forskningspolitiska proposition Synpunkter, gjorda prioriteringar och framtida inriktning

Psykisk ohälsa hos barn och unga

Man uppskattar utifrån internationella studier att 20 % av alla barn och ungdomar någon gång lider av psykisk ohälsa i form av emotionella problem eller beteendestörningar. Vi vet att över hälften av vuxnas psykiska ohälsa debuterar i barndomen, liksom att ungas problem riskerar att kvarstå och fördjupas utan behandling. 95 % av unga internerade lagöverträdare lider av en psykisk störning. Det senaste decenniet har antalet barn och unga som söker psykiatrisk hjälp ökat dramatiskt. Ca 10 % av dessa får en psykiatrisk diagnos, men få kan erbjudas annan insats än neuropsykiatrisk utredning, farmakologisk behandling eller föräldrastöd. Psykoterapeutisk behandling för barn och unga är idag sällsynt inom barnpsykiatrin. Det tidigare alltför bristfälliga evidensläget kan förmodas ha bidragit till denna oönskade utveckling.

Forskning om barn- och ungdomspsykoterapi

Barn- och ungdomspsykoterapi har varit ett eftersatt forskningsområde såväl i Sverige som internationellt. På senare år har dock antalet studier och forskningsöversikter ökat markant. Vi kan idag med fog hävda att barn- och ungdomspsykoterapi visar god evidens för en rad vanliga psykiatriska tillstånd hos barn och unga (Kazdin & Weisz, 2003; Carr, 2009; Fonagy et al., 2015). Även korttidsterapier för barn och ungdomar visar lovande resultat (Abbass et al., 2013). Det behövs dock fler studier, både internationella och svenska.

Ericastiftelsens aktuella forskningsprioriteringar

Behovet av den typ av forskning som Ericastiftelsen kan bidra med är stort, såväl inom landet som internationellt. Ericastiftelsens anknytning till nationella och internationella högskolor och universitet har väsentligen stärkts på senare år. Medarbetare vid stiftelsen ingår i ledningen för en internationell arbetsgrupp inom *Society for Psychotherapy Research (SPR)* som verkar för att stimulera till forskning och samarbete inom fältet barn- och ungdomspsykoterapi. Två medarbetare ingår även i en internationell forskargrupp kring den omfattande norska *FEST-IT*-studien (*First Experimental Study of Transference Work-In Teenagers*). Dr N. Midgley från Anna Freud Center, University College London har kontrakterats som *Senior Research Consultant* i syfte att stärka Ericastiftelsens kliniska forskning.

I det s.k. *Databasprojektet* sker kontinuerlig insamling av kliniska bedömningar före och efter behandlingsinsats vid Ericastiftelsen. Forskningsfynd från projektet har under 2014 publicerats i form av två vetenskapliga artiklar (Nemirovski Edlund et al., 2014a; Nemirovski Edlund et al., 2014b) som behandlar utfallet för ca 400 barn och ungdomar som erhållit psykoterapeutisk hjälp vid stiftelsen.

I samarbete med Linköpings och Lunds universitet har genomförts en studie av *Feeling Word Checklist-24*, ett ofta använt terapeutiskattningsinstrument inom terapiforskning. Data från stiftelsens studier ingår i analysen som fokuserar instrumentets psykometriska egenskaper genom en förnyad faktoranalytisk prövning (Lindqvist et al., submitted).

Ett större forskningsprojekt har inletts i samarbete med prof. U. Kreicbergs, Ersta Sköndals Högskola (*To lose a parent in early childhood – Impact on long-term psychological health and the effects of a child intervention*). I den delstudie som Ericastiftelsen ansvarar för kommer undersökas effekter av en kort barnterapeutisk insats för barn med en kvarvarande psykiatrisk problematik efter att tidigt i livet (2-8 år) ha förlorat en förälder i cancer.

Ett större forskningsprojekt planeras i samarbete med Linköpings och Lunds universitet med bl.a. doc. B. Philips, prof. R. Sandell, fil dr F. Falkenström och prof. G. Andersson rörande internetbaserad behandling för barn och ungdomar med ångest/depression. Forskningsmedel söks.

Ett samarbete med Linköpings universitet pågår rörande validering av ett vid Ericastiftelsen utvecklat självskattningsinstrument (*The Tell Tube*) för små barn (4-6 år). Instrumentet avser att stimulera och underlätta för barn att själva komma till tals inom vård och forskning, något som idag är allvarligt eftersatt. Instrumentet har med framgång använts kliniskt och i ett par av stiftelsens studier.

På uppdrag av *American Psychological Association (APA)* pågår ett samarbete med England, Holland, USA och Canada för att utveckla en behandlingsmanual för en fokuserad terapimetod, *Mentalization-Based Therapy for Children (MBT-C)*. *MBT-C* syftar till att stärka barnets förmåga att reglera uppmärksamhet, hantera känslor och reflektera kring beteenden utifrån inre mentala tillstånd. Medarbetare vid Ericastiftelsen står som medförfattare respektive referensgrupp till boken, som kommer möjliggöra internationell spridning av *MBT-C* och forskning om dess effektivitet.

Traumatiserade barn är en växande och angelägen grupp i vårt samhälle. *Child-Parent-Psychotherapy (CPP)* har, på uppdrag av Socialstyrelsen, konstaterats vara en lämplig terapimetod i dessa fall och visat god evidens. Ericastiftelsen bedriver nu i samarbete med USA en nordisk utbildning i *CPP*. En RCT-studie i samarbete med Karlstads och Göteborgs universitet (prof. Almqvist & prof. Broberg) planeras. Finansiering saknas.

Behov, framtida inriktning

I det fortsatta arbetet med att identifiera effektiva terapier för barn och unga med psykisk ohälsa behövs fler välkontrollerade studier (RCT) med större och mer homogena undersökningsgrupperna än i hittillsvarande studier. Det behövs även fler naturalistiska studier, till exempel i form av multicenterstudier, för att undersöka effektiviteten av barn- och ungdomspsykoterapi i den kliniska vardagen, s.k. "everyday evidence" (Werbart et al., 2013). Även processinriktade ansatser behövs för att bidra till nödvändig kunskapsutveckling om verksamma faktorer i behandling av barn och unga. Slutligen behöver patientens egen röst stärkas i terapiforskningen - inte minst de yngre barnens - något som bäst låter sig göras genom metodutveckling och kvalitativa forskningsansatser.